

DOI: <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2022-28-2-16>
УДК 17:37

Юлія Кравченко

Етична освіта сьогодні Огляд-есе 23-ї Міжнародної конференції з етичної освіти у навчальних програмах «Етика включення» ("The Ethics of Engagement")

(6–8 жовтня 2022 року, Університет Місісіпі,
м. Оксфорд, Штат Місісіпі, США)

Огляд представляє ключові ідеї, що розглядалися на 23 Міжнародній конференції з етичної освіти у навчальних програмах «Етика включення» ("The Ethics of Engagement"), що проходила з 6 по 8 жовтня 2022 року в Університеті Міссісіпі, м. Оксфорд (Штат Міссісіпі США). Контент події містив обговорення підходів включення молоді в дослідження етичних питань школярів та студентів різних спеціальностей. Організатором конференції було американське Товариство з дослідження етичної освіти у навчальних програмах (the Society for Ethics Across the Curriculum).

Ключові слова: етична освіта, інтелектуальні чесноти, критичне мислення, включення молоді

Ефективним способом комунікації та взаємодії західної наукової спільноти є діяльність наукових товариств з вузької тематики. Зазвичай товариства організовані у демократичний виборчий спосіб і таким чином формують свій сегмент громадянського суспільства та пильнують академічну добросовісність. Базовими формами співпраці окремої наукової спільноти, що юридично взаємодіє в рамках товариства є проведення щорічної конференції та наявність власного видання. В додаток до цього можуть проводитися семінари, воркшопи, створюватися методичні матеріали, працювати окремі робочі групи.

Запропонована до огляду конференція проводиться Товариством з дослідження етичної освіти у навчальних програмах (the Society for Ethics Across the Curriculum) щорічно. Учасниками конференції є переважно громадяни США та незначна частка іноземців. Цього разу участь брали представники Канади, Китаю, Індії, Пуерто-Ріко, Сінгапуру та України.

© Юлія Кравченко, 2022

Метою цьогорічної конференції було “обговорення підходів у викладанні етики”, як практики “міжособистісної, громадянської, інституційної та спільнотної взаємодії”. Важливо наголосити, що мова йшла про етичну освіту як для школярів так і студентів університетів. Доповіді спікерів охопили досить широке коло тем. Зокрема:

- етична освіта для людей з ментальними проблемами;
- просування расової, гендерної, трансгендерної рівності та соціальної справедливості;
- розвиток довіри, співпраці, співчуття, культури вираження почуттів у спільноті;
- інтелектуальні чесноти;
- трансгресивне навчання;
- постколоніальна освіта і етика деколонізації;
- громадянська освіта;
- етичні питання розвитку нанотехнологій, штучного інтелекту, екології, біоархеології, вивчення космосу;
- імплементація етичної освіти в інженерних науках та в курсах STEM;
- моральне лідерство;
- етичні складові сексуальної освіти у школі та університеті;
- підходи та програми з розвитку критичного мислення;

Програма 23 Міжнародної конференції з етичної освіти у навчальних програмах «Етика включення» була розрахована на три дні і мала три сесійні паралелі. Захід проходив у гібридному форматі з 6 по 8 жовтня. Онлайн участь відбувалася на платформі Zoom.

Провідною темою представлених тем і навчальних прикладів на конференції були підходи включення молоді в дослідження/обговорення етичних питань, у формуванні здатності моральних суджень.

Конференцію відкрили співголови Оргкомітету конференції **Дебора Мовер** (Deborah S. Mower) директорка Центру практичної етики Оксфордського університету (Штат Міссісіпі) та професор філософії коледжу Розмонт (Штат Пенсильванія) **Алан Преті** (Alan A. Preti). Робота сесій стартувала одразу після досить неформального відкриття, що складалося із подяк причетним до організації заходу та вільного мікрофону у залі для озвучення очікувань учасників та учасниць щодо робочих конференційних днів.

Наприкінці першого робочого дня відбулася урочиста сесія, на якій із вітальним словом виступив Проректора Університету Міссісіпі пан **Ноль Вілкін** (Noel E. Wilkin) та з президентським посланням Президентка Товариства з дослідження етичної освіти у навчальних програмах Елейн Енглгарт (Elaine E. Englehardt), професорка Університету Ютської Долини (Utah Valley University, Штат Юта). Проректор Університету у своєму

звернення до учасників конференції зазначив, що «технології розвиваються швидше, ніж суспільство здатне їх осмислити» [Wikin 2022]. Тому таким важливим є ефективне навчання етики для студентів всіх спеціальностей і в школі взагалі.

Пані **Елейн Енглгардт** свою промову “Товариство за етичну освіту у навчальних програмах” (Society for ethics across the curriculum) зосередила на рефлексії книги “Що ми винні майбутньому” Вільяма Макаскіла (William MacAskill), що вийшла у 2022 році одразу у двох видавництвах Basic Books (США) та Oneworld Publications (Велика Британія). Спікерка підкреслила важливість ключових понять щойно опублікованої праці таких як “лонгтермізм” (longtermism у перекладі з англійської означає довготерміновість) та “ефективний альтруїзм” [Englehardt 2022]. Ідею “лонгтермізму” автор книги пробує описати теорію моральної відповідальності людства, яка має захистити майбутнє від вимирання та створити кращі умови для майбутніх поколінь. На думку Елейн Енглгардт ключовим у реалізації ідеї лонгтермізму виступають інтелектуальні цінності та моральні чесноти, виховання яких і має бути у пріоритеті навчальних програм. Людство може вижити, якщо буде думати про запобігання катастрофам, а для цього слід посилити позиції етичної освіти у школі та університеті разом із тренуванням навичок критичного мислення.

Тема лекції кейнот-спікера професора філософії університету Лойола-Мерімаунт у Лос Анджелесі доктора **Джейсона Баєра** (Jason Baehr) звучала так – “Інтелектуальні чесноти та етична освіта”. Поняття “інтелектуальні чесноти” вже тривалий час є провідною темою у світовій гуманітаристиці і трендом конференцій з філософії та етики на сьогодні. Визначення даного поняття має досить просте формулювання: інтелектуальні чесноти – це якості, які роблять людину сильною мислителькою. Це збірне визначення з кількох ресурсів [Educating for Intellectual Virtues 2022; Routledge Encyclopedia of Philosophy 2022; Oxford Bibliographies 2022]. До цих чеснот належать допитливість, інтелектуальна скромність, інтелектуальна автономія, уважність, інтелектуальна дбайливість, інтелектуальна ретельність, відкритість, інтелектуальна сміливість та інтелектуальна наполегливість [Intellectual Virtues Academy 2022]. Серед інтелектуальних чеснот спікер виокремив допитливість, відкритість, інтелектуальну скромність та інтелектуальну мужність. Професор запропонував таке поняття як “виховання інтелектуальної постави” учнів, яке означає цілеспрямовану та систематичну спробу допомогти учням досягти значного прогресу в інтелектуальних чеснотах у контексті академічного викладання та навчання [Baehr 2022].

Завідуюча лабораторії з розвитку критичного мислення Національного центру «Мала академія наук України» **Юлія Кравченко** презентува-

ла case study, а саме власний досвід альтернативної етичної освіти для школярів. Мова йшла про фестиваль шістдесятництва та дисидентського руху, що проводиться НЦ “Мала академія наук України” з 2017 року. Метою фестивалю є поглиблене і мотивуюче знайомство школярів про рух опору радянській системі засобами культури та правозахисну діяльність. Дизайн програми щорічного позашкільного заходу сформований таким чином, щоб відкривати дітям персоналії та події як живу історію, а не “забальзамовану” інформацію у підручнику. Такий підхід відкриває сенси феномену шістдесятництва для дітей та стає їхнім внутрішнім надбанням. Моральна авторитетність дисидентів обирається молоддю самостійно як і ціннісні орієнтири, які відстоювали “люди не зі страху”. Тому Фестиваль є альтернативним підходом етичного виховання молоді та формування критичного мислення [Newman et al 2022].

На конференції, на жаль, не звучали рефлексії науковців щодо етичних проблем, викликаних російською війною проти України. Це свідчить про те, що світова спільнота ще не усвідомила планетарність триваючої війни, що змінить хід історії людства із наукою включно.

Ресурси:

<https://egrove.olemiss.edu/seac/2022/> Сайт із програмою конференції, що включає тези виступів.

<https://www.seac-online.org/> Веб-сторінка Товариства

<https://www.pdcnet.org/tej> Веб-сторінка журналу Товариства “Навчання етиці” (“Teaching Ethisc”)

References:

- Wilkin, N. E. (2022). Provost's Welcome. *Society for Ethics Across the Curriculum Conference*. 16.
- Englehardt, E. E. (2022). Presidential Address: Elaine E. Englehardt. *Society for Ethics Across the Curriculum Conference*. 17.
- Educating for Intellectual Virtues. (2022). *What are the intellectual virtues?* <https://intellectualvirtues.org/what-are-intellectual-virtues/>
- Routledge Encyclopedia of Philosophy. (2022). *Intellectual virtue*. <https://www.rep.routledge.com/articles/thematic/intellectual-virtue/v-1>
- Oxford Bibliographies. (2022). *Intellectual Virtues*. <https://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780195396577/obo-9780195396577-0413.xml>, <https://doi.org/10.1093/obo/9780195396577-0413>
- Intellectual Virtues Academy. (2022). *Master Virtues*. <https://www.ivalongbeach.org/academics/master-virtues>
- Baehr, J. (2022). Keynote: Jason Baehr. *Society for Ethics Across the Curriculum Conference*. 46. <https://egrove.olemiss.edu/seac/2022/schedule/46/>
- Newman, J., Kravchenko, Y., & Fritz, K. (2022). Concurrent Session 5A. *Society for Ethics Across the Curriculum Conference*. 28.

Yuliia Kravchenko. Review of the 23rd International Conference on Ethics Across the Curriculum (University of Mississippi, Oxford, Mississippi, October 6–8, 2022)

The review presents the key ideas discussed at the 23rd International Conference on Ethical Education in Curriculum “The Ethics of Engagement” (“The Ethics of Engagement”), held from October 6 to 8, 2022 at the University of Mississippi, Oxford (Mississippi, USA). The content of the event included a discussion of approaches to the inclusion of young people in the study of ethical issues of schoolchildren and students of various specialties. The organizer of the conference was the American Society for Ethics Education Across the Curriculum (the Society for Ethics Across the Curriculum).

Key words: *ethical education, intellectual virtues, critical thinking, youth engagement.*

Кравченко Юлія, кандидат філософських наук, завідувача лабораторії з розвитку критичного мислення Національного центру «Мала академія наук України», Фулбрайтівська стипендіатка в Педагогічному коледжі Колумбійського університету в 2021–2022 рр. (США).

E-mail: kravchenko.u@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-8997-1337>

Kravchenko Yuliia, PhD, Head of the Laboratory for the Development of Critical Thinking at the National Center «Junior Academy of Sciences of Ukraine», Fulbright Fellow at College of Education, Columbia University 2021–2022 (USA).

E-mail: kravchenko.u@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-8997-1337>